THAI JOURNAL OF HEALTH, PHYSICAL EDUCATION AND RECREATION
ISSN 3027-8406 (Online)
Vol. 50 No. 2 May - August, 2024

ผลการจัดโปรแกรมกลุ่มสัมพันธ์กีฬาวอลเลย์บอลที่มีต่อทักษะการทำงานเป็นทีม และทักษะกีฬาวอลเลย์บอลของนักเรียนวิทยาลัยอาชีวศึกษา

พงษ์พิณิจ พรหมเนตร[*]
สุธนะ ติงศภัทิย์[**]
ธานินทร์ บุญญาลงกรณ์[***]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาและเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนทักษะการทำงานเป็นทีมและทักษะกีฬาวอลเลย์บอลระหว่างก่อนกับหลังการทดลองของนักเรียนกลุ่มทดลอง และ 2) เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนทักษะการทำงานเป็นทีมและทักษะกีฬาวอลเลย์บอลหลังการทดลอง ระหว่างนักเรียนกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นอาชีวศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 ด้วยวิธีการรับแบบอาสาสมัคร (Volunteer Sampling) และแบ่งกลุ่มด้วยวิธีการจับคู่ (Matching Group) จำนวน 50 คน โดยเป็นนักเรียนกลุ่มทดลอง 25 คน และกลุ่มควบคุม 25 คน ดำเนินการทดลองเป็นระยะเวลาทั้งสิ้น 8 สัปดาห์ เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการทดลอง ได้แก่ โปรแกรมกลุ่มสัมพันธ์กีฬาวอลเลย์บอล (IOC = 0.60–1.00) แบบวัดทักษะการทำงานเป็นทีม (IOC = 0.95) และแบบประเมินความสามารถกีฬาวอลเลย์บอล (IOC = 1.00) ผลการวิจัยพบว่า 1) ค่าเฉลี่ยคะแนนทักษะการทำงานเป็นทีมและทักษะวอลเลย์บอลของนักเรียนกลุ่มทดลองหลังทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ค่าเฉลี่ยคะแนนทักษะการทำงานเป็นทีมและทักษะกีฬาวอลเลย์บอลหลังการทดลองของนักเรียนกลุ่มทดลองและนักเรียนกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : โปรแกรมกลุ่มสัมพันธ์กีฬาวอลเลย์บอล ทักษะการทำงานเป็นทีม ทักษะกีฬาวอลเลย์บอล

[*]นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาสุขศึกษาและพลศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
[**]ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาสุขศึกษาและพลศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
[***]อาจารย์ ดร. กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายมัธยม
ติดต่อผู้นิพนธ์: พงษ์พิณิจ พรหมเนตร Email.: pongpinitpromnet@gmail.com มือถือ: 088-2258599
รับบทความ 9 ธันวาคม 2563 แก้ไขบทความ 25 กุมภาพันธ์ 2564 ตอบรับ 31 สิงหาคม 2567

THAI JOURNAL OF HEALTH, PHYSICAL EDUCATION AND RECREATION
ISSN 3027-8406 (Online)
Vol. 50 No. 2 May - August, 2024

Effects of Volleyball Group Dynamic Program on Teamwork and Volleyball Skills of Vocational Students

Pongpinit Promnet*
Suthana Tingsabhat**
Tannin Boonyalongkorn***

Abstract

The purpose of this research was to (1) study and compare the mean score of teamwork skills and volleyball skill both before and after the treatment of students in the experimental group and (2) compare the mean score of teamwork skills and volleyball skill after the program implementation between students in the experimental group and the control group. The participants were 50 students in 1st year of vocational certificate programs, using volunteer sampling and matching group technique. The participants were divided into 2 groups: an experimental group and a control group, 25 participants each. The experimental group received volleyball group dynamic program whereas the control group did not receive a program. The treatment lasted 8weeks. The research instruments were comprised of a volleyball group dynamic program (IOC = 0.60–1.00), teamwork skills test (IOC = 0.95) and volleyball skills assessment rubric with evaluation form (IOC = 1.00). The results were as follows (1) After program implementation, the mean score of teamwork skills and volleyball skills of students in the experimental group were higher than those before the implementation at significance level of .05. (2) After program implementation, the mean score of teamwork skills and volleyball skills of students in the experimental group were higher than students in the control group at significance level of .05.

Keywords: Volleyball group dynamic program, Teamwork skills, Volleyball skill

*Master's degree student, Department of Health and Physical Education, Chulalongkorn University
**Asst. Prof., Ph.D., Department of Health and Physical Education, Chulalongkorn University
***Lecturer, Ph.D., Health and Physical Education Department, Chulalongkorn University Demonstration Secondary School
Contract: Pongpinit Promnet, Email.: pongpinitpromnet@gmail.com Tel: 088-2258-599
Received December, 9 2020 ; Revised February, 25 2021 ; Accepted August, 31 2024

บทนำ

การจัดการอาชีวศึกษามีบทบาทสำคัญและมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้า มีความมั่นคงและพร้อมที่จะแข่งขันกับนานาประเทศ ดังที่กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดแนวนโยบายในการจัดการศึกษาทุกระดับให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ซึ่งเน้นการปฏิรูปการศึกษาทั้งด้านการบริหารและการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนมีโอกาสเรียนรู้ตลอดชีวิตตามความถนัดความสนใจและได้รับการบริการด้านการศึกษาจากรัฐอย่างมีคุณภาพโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล เน้นการฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการการเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ปัญหา การจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่าน และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่องให้มีการจัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งให้มีการปลูกฝังคุณธรรมค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่กำหนดไว้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) ซึ่งการจัดการอาชีวศึกษาเป็นหนึ่งแนวทางสำคัญในการผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพทางทางวิชาชีพ เพื่อให้ตอบรับความต้องการของตลาดแรงงานและเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนประเทศชาติ ให้มีความเจริญก้าวหน้าทัดเทียมกับนานาประเทศ (พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา, 2551)

การทำงานเป็นทีมมีความสำคัญมาก เนื่องจากมนุษย์ไม่สามารถทำงานที่ยากและซับซ้อนเพียงคนเดียวได้ การทำงานใด ๆ ก็ตามจำเป็นต้องสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับผู้อื่น การทำงานเป็นทีมทำให้เกิดการพึ่งพาอาศัยกัน มีการปฏิสัมพันธ์กันทางสังคม นอกจากนี้การที่บุคคลได้มีโอกาสปฏิสัมพันธ์อยู่ร่วมกับผู้อื่นถือเป็นการสนองความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ และส่งผลให้เกิดผลงานที่มีประสิทธิภาพ และสร้างสรรค์ มากกว่าการทำงานแบบต่างคนต่างทำ เพราะฉะนั้นทักษะในการทำงานเป็นทีมจึงเป็นทักษะที่จำเป็นต้องส่งเสริมให้เกิดตั้งแต่วัยเยาว์ (ทิศนา แขมมณี, 2545) ซึ่งทักษะการทำงานเป็นทีมเป็นหนึ่งในจุดมุ่งหมายสำคัญในการพัฒนานักเรียนอาชีวศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพพุทธศักราช 2562 ซึ่งมุ่งเน้นให้นักเรียนอาชีวศึกษาได้มีความรู้ มีทักษะและประสบการณ์ในงานอาชีพสอดคล้องกับมาตรฐานวิชาชีพ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2562; สำนักมาตรฐานการอาชีวศึกษาและวิชาชีพ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2562)

กีฬาวอลเลย์บอลเป็นกิจกรรมทางพลศึกษาอย่างหนึ่ง ที่ได้รับความนิยมเล่นกันอย่างแพร่หลายทั้งในกลุ่มเด็กและเยาวชน ซึ่งมีคุณลักษณะเป็นพิเศษอยู่ในเกมการเล่นคือ การเล่นที่สนุกสนาน ผู้เล่นต้องมีการเคลื่อนไหวร่างกายใช้ความคิดปฏิภาณไหวพริบและเทคนิคความสามารถส่วนบุคคลมารวมเป็นการเล่นเป็นทีม กีฬาวอลเลย์บอลเป็นกีฬาที่มีกติกาที่รัดกุมจึงทำให้ผู้เล่นภายในทีมจะต้องมีความสามัคคีกลมเกลียวกัน มีการรวมพลังเพื่อช่วยเหลือและร่วมมือกันในการเล่นอยู่ตลอดเวลา โดยนำเอาความสามารถเฉพาะตัวของแต่ละคนมาประยุกต์ใช้ในการเล่นอย่างมีประสิทธิภาพในการแข่งขัน (อภิศักดิ์ ขาสุข, 2544) ด้วยเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจนำกีฬาวอลเลย์บอลเข้ามาเป็นสื่อในการออกแบบโปรแกรมพลศึกษาในการวิจัยครั้งนี้

กลุ่มสัมพันธ์ เป็นการที่ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้ทำกิจกรรมที่จัดขึ้น ร่วมกันโดยใช้กลุ่มแก้ปัญหาหรือ กระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ในเรื่องต่าง ๆ ซึ่งผู้เข้าร่วมกิจกรรมจะได้รับการฝึกทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่นและเกิดปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น (ทิศนา แขมมณี, 2515) การเข้าร่วมกิจกรรมจะได้เรียนรู้และเข้าใจตนเองจากการมองหรือการปฏิบัติของผู้ที่อยู่รอบ ๆ ตนเอง โดยได้รับประสบการณ์ตรงจากการทำกิจกรรมช่วยให้ผู้เข้าร่วมสามารถ

ปรับตัวเข้ากับสังคมได้อย่างดี ซึ่งคุณลักษณะดังกล่าวนั้น สอดคล้องกับแนวทางในการแก้ปัญหาการปรับตัวหรือการเข้ากลุ่มใหม่ของนักเรียน อีกทั้งยังช่วยให้เกิดพลวัตของกลุ่มและทำให้นักเรียนสามารถเรียนรู้กระบวนการกลุ่มได้ นอกจากนี้กระบวนการจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์นั้น มุ่งเน้นให้เกิดการทำงานเป็นทีม เน้นใช้ความเป็นปัจเจกของบุคคลภายในกลุ่ม เข้ามาร่วมช่วยกันแก้ปัญหา ซึ่งสอดคล้องกับคุณลักษณะเฉพาะของกีฬาวอลเลย์บอล เพราะฉะนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะนำแนวคิดของการจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์มาร่วมออกแบบโปรแกรมพลศึกษาในการวิจัยครั้งนี้

จากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า การจัดโปรแกรมกลุ่มสัมพันธ์กีฬาวอลเลย์บอล เพื่อพัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีมและทักษะกีฬาวอลเลย์บอลของนักเรียนอาชีวศึกษา จะช่วยแก้ปัญหาความสามารถในการทำงานเป็นทีม และการฝึกทักษะการเล่นลูกสองมือล่าง ทักษะการเซตลูกบอลด้านหน้า ทักษะการตบ การผสมผสานสัมพันธ์ระหว่างทักษะ (การเล่น 3 บอล) ผ่านการจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ อันมีจุดเน้นสำคัญในการสร้างเสริมมนุษยสัมพันธ์ ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้ทำกิจกรรมที่จัดขึ้นร่วมกันโดยใช้กลุ่ม เพื่อแก้ปัญหาหรือกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ในเรื่องต่าง ๆ ซึ่งผู้เข้าร่วมกิจกรรมจะได้รับการฝึกทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่นและเกิดปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น (ทิศนา แขมมณี, 2515) การเข้าร่วมกิจกรรมจะได้เรียนรู้และเข้าใจตนเองจากพลวัตของกลุ่ม โดยได้รับประสบการณ์ตรงจากการทำกิจกรรมช่วยให้ผู้เข้าร่วมสามารถปรับตัวเข้ากับสังคมได้อย่างดี โดยผู้วิจัยใช้วิชาพลศึกษาเป็นสื่อกลางในการจัดการเรียนการสอนในกีฬาวอลเลย์บอล นอกจากนี้ยังเป็นการเพิ่มสมรรถนะให้ผู้เรียนสามารถนำทักษะการทำงานเป็นทีมไปใช้ในรายวิชาอื่นหรือสถานประกอบการหรือหน่วยงานที่นักเรียนนักศึกษาจะเข้าไปทำงานในอนาคตได้เป็นอย่างดี

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการจัดโปรแกรมกลุ่มสัมพันธ์กีฬาวอลเลย์บอลที่มีต่อทักษะการทำงานเป็นทีมและทักษะกีฬาวอลเลย์บอลของนักเรียนวิทยาลัยอาชีวศึกษา โดย

1) เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนทักษะการทำงานเป็นทีมและทักษะกีฬาวอลเลย์บอลหลังการทดลองของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับโปรแกรมกลุ่มสัมพันธ์กีฬาวอลเลย์บอลและนักเรียนกลุ่มควบคุม

2) เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนทักษะการทำงานเป็นทีมและทักษะกีฬาวอลเลย์บอล หลังการทดลองระหว่างนักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับโปรแกรมกลุ่มสัมพันธ์กีฬาวอลเลย์บอลและนักเรียนกลุ่มควบคุม

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มประชากร กลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ นักเรียนอาชีวศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 ในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ กรมอาชีวศึกษา ซึ่งมีจำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 246,505 คน (ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและกำลังคนอาชีวศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2563)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนอาชีวศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 วิทยาลัยอาชีวศึกษา สังกัดกรมอาชีวศึกษา จำนวน 50 คน โดยใช้การเลือกตัวอย่างแบบอาสาสมัคร (Volunteer Sampling) และใช้วิธีจับคู่ (Matching Group) เพื่อแบ่งกลุ่มเป็นกลุ่มทดลอง 1 กลุ่มและกลุ่มควบคุม 1 กลุ่ม กลุ่มละ 25 คน โดยกลุ่มทดลองได้รับการจัดโปรแกรมกลุ่มสัมพันธ์กีฬาวอลเลย์บอล และกลุ่มควบคุมไม่ได้รับการจัดโปรแกรมกลุ่มสัมพันธ์กีฬาวอลเลย์บอล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย โปรแกรมกลุ่มสัมพันธ์กีฬาวอลเลย์บอล (IOC = 0.60–1.00) แบบวัดทักษะการทำงานเป็นทีม (IOC = 0.95) มีความเที่ยงทั้งฉบับเท่ากับ 0.970 ซึ่งแสดงว่าแบบวัดทักษะการทำงานเป็นทีมฉบับนี้มีความเที่ยงในระดับสูง และแบบประเมินทักษะกีฬาวอลเลย์บอล (IOC = 1.00) มีความเที่ยงอยู่ในระดับสูง (ทุกรายการประเมินมีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05)

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในงานวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติเชิงบรรยายเพื่อหาค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และใช้สถิติเชิงอ้างอิงในการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนทักษะการทำงานเป็นทีมและทักษะกีฬาวอลเลย์บอล มีรายละเอียดดังนี้

1. เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนการทำงานเป็นทีมและทักษะกีฬาวอลเลย์บอล หลังการทดลองของนักเรียนกลุ่มทดลอง โดยการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของตัวอย่าง 2 กลุ่มที่สัมพันธ์กัน ด้วยสถิติทดสอบที (Dependent Samples t–test) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

2. เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนการทำงานเป็นทีมและความสามารถกีฬาวอลเลย์บอล หลังการทดลอง ระหว่างนักเรียนกลุ่มทดลองกับนักเรียนกลุ่มควบคุม โดยการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของตัวอย่าง 2 กลุ่มที่เป็นอิสระต่อกัน ด้วยสถิติทดสอบที (Independent Samples t–test) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

สรุปผลการวิจัย

1) ค่าเฉลี่ยคะแนนทักษะการทำงานเป็นทีมและทักษะกีฬาวอลเลย์บอลของนักเรียนกลุ่มทดลองหลังทดลองสูงกว่าก่อนทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีรายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนทักษะการทำงานเป็นทีมและทักษะกีฬาวอลเลย์บอลก่อนและหลังการทดลองของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดโปรแกรมกลุ่มสัมพันธ์กีฬาวอลเลย์บอล

	ก่อนการทดลอง		หลังการทดลอง		t	p
	Mean	SD	Mean	SD		
ทักษะการทำงานเป็นทีม	2.248	0.266	4.021	0.385	-24.769*	.000
ทักษะกีฬาวอลเลย์บอล	18.320	6.505	39.560	11.772	-16.222*	.000

* $p < .05$

2) ค่าเฉลี่ยคะแนนทักษะการทำงานเป็นทีมและทักษะกีฬาวอลเลย์บอล หลังการทดลองระหว่างนักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดโปรแกรมกลุ่มสัมพันธ์กีฬาวอลเลย์บอลสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีรายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนทักษะการทำงานเป็นทีมและทักษะกีฬาวอลเลย์บอลหลังการทดลองระหว่างนักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดโปรแกรมกลุ่มสัมพันธ์กีฬาวอลเลย์บอลและนักเรียนกลุ่มควบคุม

	กลุ่มทดลอง		กลุ่มควบคุม		t	p
	Mean	SD	Mean	SD		
ทักษะการทำงานเป็นทีม	4.021	0.385	2.805	0.572	8.818*	.000
ทักษะกีฬาวอลเลย์บอล	39.560	11.772	21.680	9.299	5.959*	.000

* $p < .05$

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ผลการจัดโปรแกรมกลุ่มสัมพันธ์กีฬาวอลเลย์บอลที่มีต่อทักษะการทำงานเป็นทีมและทักษะกีฬาวอลเลย์บอลของนักเรียนวิทยาลัยอาชีวศึกษา สามารถอภิปรายผลการวิจัยในประเด็นที่สำคัญดังนี้

จากผลการวิจัยพบว่าคะแนนทักษะการทำงานเป็นทีมและทักษะกีฬาวอลเลย์บอลของนักเรียนกลุ่มที่ได้รับการจัดโปรแกรมกลุ่มสัมพันธ์กีฬาวอลเลย์บอลนั้นสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับการจัดโปรแกรมฯ และยังสูงขึ้นจากคะแนนก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงให้เห็นว่าการจัดโปรแกรมกลุ่มสัมพันธ์กีฬาวอลเลย์บอลเป็นที่สามารถพัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีมของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยโปรแกรมกลุ่มสัมพันธ์กีฬาวอลเลย์บอล เป็นโปรแกรมที่ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้ทำกิจกรรมร่วมกันโดยใช้กลุ่มแก้ปัญหาหรือกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ในเรื่องต่าง ๆ ซึ่งผู้เข้าร่วมกิจกรรมจะได้รับการฝึกทักษะการทำงานเป็นทีมผ่านกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ร่วมกันกับทักษะกีฬาวอลเลย์บอล (ทิศนา แขมมณี, 2515) ซึ่งการเข้าร่วมกิจกรรมจะได้เรียนรู้และเข้าใจตนเองจากการมองหรือการปฏิบัติของผู้ที่อยู่รอบ ๆ ตนเอง โดยได้รับประสบการณ์ตรงจากการทำกิจกรรม ช่วยให้ผู้เข้าร่วมสามารถปรับตัวเข้ากับสังคมได้อย่างดี ซึ่งคุณลักษณะดังกล่าวนั้น สอดคล้องกับแนวทางในการแก้ปัญหาการปรับตัวหรือการเข้ากลุ่มใหม่ของนักเรียน อีกทั้งยังช่วยให้เกิดพลวัตของกลุ่มและทำให้นักเรียนสามารถเรียนรู้กระบวนการกลุ่มได้ นอกจากนี้กระบวนการจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์นั้น มุ่งเน้นให้เกิดการเรียนรู้กระบวนการทำงานเป็นทีม ซึ่งเน้นใช้ความเป็นปัจเจกของบุคคลภายในกลุ่ม เข้ามาร่วมช่วยกันแก้ปัญหา

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือก เกม ซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งของกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ ที่มีจุดประสงค์เพื่อให้เกิดการเรียนรู้และประสบการณ์ โดยผู้สอนได้สร้างผู้สอนสร้างสถานการณ์สมมุติขึ้น ให้ผู้เรียนลงเล่นด้วยตนเองภายใต้ข้อตกลงหรือกติกาบางอย่างที่กำหนดไว้ ซึ่งผู้เรียนจะต้องตัดสินใจทำอย่างใดอย่างหนึ่งอันมีผลออกมาในรูปของการแพ้ชนะ วิธีการนี้จะช่วยให้ผู้เรียนได้วิเคราะห์ความรู้สึกนึกคิด และพฤติกรรมต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ นอกจากนั้นยังช่วยฝึกความสามารถในทักษะการทำงานเป็นทีมและยังช่วยให้เกิดความสนุกสนานในการเรียน

จากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกใช้กิจกรรมของโปรแกรมกลุ่มสัมพันธ์กีฬาวอลเลย์บอล ได้แก่ กิจกรรม “เตยหรรษา” ซึ่งเป็นกิจกรรมที่นำทักษะการสร้างความคุ้นเคยกับลูกวอลเลย์บอลมาประยุกต์ใช้ มีลักษณะเป็นกิจกรรมที่มีการแข่งขันระหว่างกลุ่ม โดยฝ่ายรับจะต้องร่วมกำหนดเป้าหมายของกลุ่มเพื่อไม่ให้ฝ่ายรุกผ่านด่านไปได้ ซึ่งสมาชิกทุกคนจะต้องช่วยกันคิด วิเคราะห์ วางแผน แสดงความคิดเห็นความสามารถในการวางแผน นอกจากนักเรียนจะคุ้นเคยกับการใช้ลูกวอลเลย์บอลแล้ว ผลจากการจัดกิจกรรม “เตยหรรษา” ยังมีอิทธิพลต่อคุณลักษณะของการทำงานเป็นทีมทั้ง 4 คุณลักษณะ โดยมีรายละเอียดดังนี้ 1) ความสามารถในการวางแผน คือ การที่สมาชิกทุกคนในทีมต้องมีเป้าหมายร่วมกันเพื่อจะได้มีแนวทางในการปฏิบัติงานในทิศทางเดียวกันร่วมกันวางแผนงานเพื่อให้ทีมประสบความสำเร็จ 2) การสื่อสารที่ดี คือ การที่สมาชิกทุกคนในทีมกล้าแสดงความคิดเห็นและยอมรับความคิดเห็นผู้อื่นด้วยมารยาทที่เหมาะสม 3) ความรับผิดชอบ คือ การที่สมาชิกทุกคนในทีมรู้จักบทบาทหน้าที่ของตน

และทำงานตามภาระหน้าที่ด้วย ความเต็มใจ และ 4) ความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น คือ การที่การร่วมมือกันทำงาน ช่วยเหลือ พึ่งพาอาศัย เข้าใจและเห็นใจกัน ซึ่งผลจากการจัดกิจกรรมดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ ครรชิต เมืองซอง (2536) ซึ่งผลการวิจัยแสดงถึงประสิทธิภาพในการใช้กลุ่มสัมพันธ์เพื่อเสริมสร้างความเป็นประชาธิปไตยในนักเรียน ซึ่งก็สอดคล้องกันกับคุณลักษณะของการทำงานเป็นทีม ในด้านการสื่อสารที่ดี สมาชิกทุกคนสามารถสื่อสารและยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น ด้านความรับผิดชอบ สมาชิกทุกคนรู้บทบาท หน้าที่ของตนเองและรับผิดชอบการทำงานของตนเอง และด้านความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น สมาชิกร่วมมือกันทำงานช่วยเหลือ และเข้าใจกัน นอกจากนี้การจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ยังช่วยให้นักเรียนได้พัฒนาความเชื่อมั่นในตนเอง ซึ่งช่วยให้เกิดการรับรู้ถึงความเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม (รัฐพล ไผ่งาม, 2543; รัศมี โพนเมืองหล้า, 2543) อีกทั้งยังช่วยพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ อันเป็นทักษะสำคัญในการทำงานร่วมกับผู้อื่นอีกด้วย (พนิดา จันทรกรานต์, 2544; ไปรยุรา บุณยะภักดิ์, 2545) ซึ่งผลจากการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะดังกล่าวจึงส่งผลให้ค่าเฉลี่ยคะแนนทักษะการทำงานเป็นทีมของนักเรียนกลุ่มควบคุมมีคะแนนที่สูงขึ้นภายหลังการได้รับโปรแกรมกลุ่มสัมพันธ์กีฬาวอลเลย์บอล

การจัดกิจกรรมในโปรแกรมกลุ่มสัมพันธ์กีฬาวอลเลย์บอลนั้นดำเนินการออกแบบและจัดกิจกรรมโดยใช้หลักการเรียนตามทฤษฎีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ของ เยาวพา เดชะคุปต์ (2517) อันจะทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมทั้งด้านร่างกายจิตใจ สติปัญญา และด้านสังคมในการคิดวิเคราะห์ ประสบการณ์ การเรียนรู้ร่วมกัน แล้วนำมาปรับตัวเข้ากับผู้อื่นตลอดจนสามารถแก้ไขปัญหา หรือคิดค้นสิ่งประดิษฐ์ใหม่ ๆ ได้ สามารถประเมิน อภิปราย ข้อเสนอแนะ และติชมกับสมาชิกในกลุ่มได้อย่างมีเหตุมีผล ช่วยส่งเสริมบรรยากาศแบบประชาธิปไตย (Democracy) ตลอดจนพัฒนาคุณค่าของความเป็นมนุษย์ (Manhood) สามารถพัฒนาเชาว์ปัญญา และอารมณ์ โดยวิธีการที่เหมาะสมใกล้เคียงกับความเป็นจริง (Self and Social Reality) ยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกันกับแนวคิดในการจัดเกมกลุ่มสัมพันธ์ทางพลศึกษา ซึ่งจะทำให้นักเรียนได้รับประโยชน์ตรงตามจุดมุ่งหมายของวิชาพลศึกษาที่ต้องการจะพัฒนาผู้เรียนทั้ง ในด้านร่างกายจิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญา เกมกลุ่มสัมพันธ์แตกต่างจากเกมหรือการเล่นกีฬาอื่น ๆ ตรงที่ไม่เพียงแต่จะให้ความสนุกสนานเท่านั้น แต่ยังเน้นขั้นตอนในการเปิดโอกาสให้ผู้เล่นได้แสดงความคิดเห็นของตนเอง การให้นักเรียนได้เข้าถึงพฤติกรรมของตนเอง จำปฏิกิริยาของเพื่อนในกลุ่ม และให้ข้อสรุปที่เป็นประโยชน์ของการทำกิจกรรมที่ชัดเจนร่วมกัน ซึ่งการที่นักเรียนเกิดความสนุกสนานในการเรียนรู้ผ่านเกม และได้รับการเรียนรู้เป็นกลุ่มนั้นยังส่งผลให้ค่าเฉลี่ยคะแนนทักษะกีฬาวอลเลย์บอลสูงขึ้นหลังการได้รับการจัดโปรแกรมกลุ่มสัมพันธ์กีฬาวอลเลย์บอล ซึ่งสอดคล้องกันกับงานวิจัยของ สายพิน สีหรักษ์ (2551) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้เป็นทีม นั้นเสริมสร้างให้เกิดทักษะการทำงานเป็นทีมและการเรียนรู้ร่วมกันกับทีมของนักเรียน จึงทำให้ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนนั้นดีขึ้น

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ข้อเสนอแนะจากการทำวิจัยในครั้งนี้ มีดังนี้

1. การจัดโปรแกรมกลุ่มสัมพันธ์กีฬาวอลเลย์บอล ควรเพิ่มกิจกรรมการจัดการแข่งขันระหว่างทีม และกิจกรรมที่มุ่งเน้นให้นักเรียนได้ทำความรู้จักกัน และมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน เพื่อให้เกิดกระบวนการทำงานกลุ่มที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

2. ครูควรกระตุ้นให้กลุ่มของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับมอบหมายให้เป็นกลุ่มกรรมการผู้ตัดสินพยายามทำตามหน้าที่ของตนเองอย่างเต็มความสามารถในขั้นนำไปใช้ เพื่อตระหนักถึงสำคัญในหน้าที่ของตนเองที่ได้รับมอบหมายในกิจกรรม

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ผู้วิจัยควรมีการศึกษา ติดตามความคงทนของทักษะการทำงานเป็นทีมของนักเรียนต่อไป

2. ควรมีการศึกษาผลของการจัดโปรแกรมกลุ่มสัมพันธ์กีฬาวอลเลย์บอลในกลุ่มนักเรียนสายสามัญ เนื่องจากอาจมีบริบทในการจัดการศึกษาที่แตกต่างกัน

3. อาจมีการนำแนวคิดการจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ไปประยุกต์ใช้กับกีฬาประเภทอื่นที่เป็นกีฬาประเภททีมต่อไป

4. ผลการวิจัยในครั้งนี้เป็นการจัดโปรแกรมกลุ่มสัมพันธ์กีฬาวอลเลย์บอลในบริบทของนักเรียนอาชีวศึกษา ซึ่งอาจมีคุณลักษณะที่แตกต่างจากนักเรียนในสายสามัญ เพราะฉะนั้นในการนำผลวิจัยไปใช้ควรที่จะคำนึงถึงบริบทเบื้องหลังของนักเรียน

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. เข้าถึงได้ จาก http://lib.edu.chula.ac.th/FILEROOM/CABCU_PAMPHELT/DRAWER01/GENERAL/DATA0000/00000218.PDF

กระทรวงศึกษา. (2562). *หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2562.* เข้าถึงได้จาก http://bsq.vec.go.th/Portals/9/Course/20/2562/newv1.pdf.

ครรชิต เมืองซอง. (2536). *ผลของการใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ที่มีต่อการสร้างเสริมความเป็น ประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6* (ปริญญานิพนธ์มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพมหานครฯ.

ทิศนา แขมมณี. (2515). กระบวนการเรียนรู้โดยการทำงานกลุ่ม. *วารสารครุศาสตร์*, 5.

ทิศนา แขมมณี. (2522). *คู่มือการจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์.* กรุงเทพมหานครฯ : บูรพาศิลป์การพิมพ์.

ทิศนา แขมมณี. (2545). *กลุ่มสัมพันธ์เพื่อการทำงานเป็นทีมและการจัดการเรียนการสอน.* กรุงเทพมหานครฯ : นิชินแอดเวอร์ไทซิ่ง กรุ๊ฟ.

พนิดา จันทรกรานต์. (2544). *ผลของการใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ที่มีต่อการพัฒนาเชาวน์อารมณ์ของนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษทางด้านวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์* (ปริญญานิพนธ์มหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานครฯ.

พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา. (2551, 5 มีนาคม). *ราชกิจจานุเบกษา.* เล่มที่ 125 ตอนที่ 43 ก. หน้า 1 เยาวพา เดชะคุปต์. (2517). *ทฤษฎีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์สำหรับการสอนในระดับประถมศึกษา* (ปริญญานิพนธ์มหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานครฯ.

รัฐพล ไผ่งาม. (2543). *ผลของการใช้เกมกลุ่มสัมพันธ์ทางพลศึกษาในการสร้างความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ* (ปริญญานิพนธ์มหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานครฯ.

รัศมี โพนเมืองหล้า. (2543). *การศึกษาการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กปัญญาเลิศที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าความสามารถที่แท้จริงจากจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์* (ปริญญานิพนธ์มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพมหานครฯ.

ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและกำลังคนอาชีวศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2563). *สถิติจำนวนนักเรียนนักศึกษาภาครัฐและเอกชนปีการศึกษา 2563* [ชุดข้อมูล]. สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. เข้าถึงได้จาก http://techno.vec.go.th/ประชาสัมพันธ์/รายละเอียดข่าว/tabid/766/ArticleId/31625/language/th-TH/31625.aspx

สายพิน สีหรักษ์. (2551). *การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามหลักการเรียนรู้เป็นทีมเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้เป็นทีม และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4* (ปริญญานิพนธ์มหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานครฯ.

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ พุทธศักราช 2562. เข้าถึงได้จาก http://www.vec.go.th/

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี. (2559). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2565.* สำนักนายกรัฐมนตรี. เข้าถึงได้จาก https://www.nesdc.go.th/ewt_dl_link.php?nid=6422

สำนักมาตรฐานการอาชีวศึกษาและวิชาชีพ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2562, 10 เมษายน). *หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2562.* เข้าถึงได้จาก http://bsq.vec.go.th/th-th/หลักสูตร/ประกาศนียบัตรวิชาชีพ(ปวช)/หลักสูตรปวชพศ 2562.aspx

อภิศักดิ์ ขำสุข. (2544). *การฝึกวอลเลย์บอล 2000.* กรุงเทพมหานครฯ : สำนักพิมพ์รั้วเขียว.